

KLIMATSKE PROMJENE, ENERGIJA I OKOLIŠ

PRIORITETI U ENERGETSKOM SEKTORU U FEDERACIJI BIH

Pregled stanja i analiza prioriteta

Admir Softić
Decembar 2024.

U BiH na svim administrativnim nivoima, pa tako i u Federaciji BiH u toku je proces usklađivanja zakonodavstva u oblasti energije s pravnom stečevinom EU, integrirani razvoj energetske i klimatske politike, te provođenje dalje reforme sektora energije.

Zahtjevi EU u području energetskog sektora su u najvećoj mjeri sadržani u odredbama Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

BiH je iskazala svoj jasan stav da prati trendove EU, ne samo kroz Ugovor, već i kroz ostale sporazume kao što je Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC), odnosno Pariški sporazum o klimatskim promjenama.

KLIMATSKE PROMJENE, ENERGIJA I OKOLIŠ

PRIORITETI U ENERGETSKOM SEKTORU U FEDERACIJI BIH

Pregled stanja i analiza prioriteta

Admir Softić
Decembar 2024.

Publikacija nastala kao rezultat
saradnje sa Forum lijeve inicijative

Sadržaj

1.	UVOD	2
	Usklađivanje s EU acquis.....	2
2.	PRIORITETI	3
	Usvajanje NECP-a i finalizacija ECP-a Federacije BiH do kraja 2024. godine.....	3
	Izrada dugoročnih strategija u Federaciji BiH.....	3
	Systemsko provođenje strategija obnove zgrada.....	3
	Uspješna i pravovremena implementacija Pravedne tranzicije.....	3
	Pravedan tretman energetske siromaštva.....	3
	Uspostavljanje organizovanog tržišta.....	4
	Traženje izuzeća od primjene CBAM-a za sektor električne energije.....	4
	Uspostava održivih modela finansiranja u Federaciji BiH.....	4
	Uspostavljanje Sistema za trgovinu emisijama stakleničkih gasova (ETS) i MRV sistema (MRV za NECP, ETS MRVa sistem ...).....	4
	Obavezne rezerve sirove nafte i/ili naftnih derivata u FBiH i BiH.....	5
	Južna interkonekcija.....	5

1.

UVOD

U BiH na svim administrativnim nivoima, pa tako i u Federaciji BiH u toku je proces usklađivanja zakonodavstva u oblasti energije s pravnom stečevinom EU, integrisani razvoj energetske i klimatske politike, te provođenje dalje reforme sektora energije. Zahtjevi EU u području energetske politike su u najvećoj mjeri sadržani u odredbama Ugovora o uspostavi Energetske zajednice. Ministarstvo aktivno učestvuje u implementaciji preuzetih međunarodnih obaveza i vrši usklađivanje legislative BiH i EU.

BiH je iskazala svoj jasan stav da prati trendove EU, ne samo kroz Ugovor, već i kroz ostale sporazume kao što je Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC), odnosno Pariški sporazum o klimatskim promjenama. Posebno treba istaći Sofijsku deklaraciju o Zelenoj agendi za zapadni Balkan čijim je potpisivanjem 10. novembra 2020. godine BiH iskazala snažno opredjeljenje za usklađivanje sa ambicioznim ciljevima EU, za energetske tranzicije i klimatsku neutralnošću do 2050. godine.

USKLAĐIVANJE S EU ACQUIS

Na Ministarskom vijeću EnZ 30.11.2021. godine usvojene su odredbe iz 4. energetske politike Čista energija za sve Europljane (Clean energy package): Direktiva o promociji korištenja obnovljivih izvora energije (RED II) 2018/2001, Direktiva o energetske efikasnosti 2018/2002 i Uredba o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime 2018/1999. Vijeće je usvojilo i Mapu puta za dekarbonizaciju za ugovorne strane, dokument koji opisuje redoslijed usvajanja, prenošenja u domaće zakonodavstvo i primjene propisa za dekarbonizaciju, u cilju usmjeravanja ugovornih strana na put za postizanje ciljeva za dekarbonizaciju do 2030. godine.

Ministarsko vijeće EnZ je na sastanku 15.12.2022. godine usvojilo Odluku kojom se kompletira Paket čiste energije za električnu energiju kojom se mijenjaju odluke br. 2021/13/MC-EnC i br. 2011/02/MC-EnC i ugrađuje Uredba (EU) 2019/942 o osnivanju ACER-a, Uredba (EU) 2019/943 o unutarnjem tržištu električne energije, kao i skup mrežnih kodeksa i smjernica sistema i tržišta u EnZ.

Potrebno je što prije završiti transpoziciju i implementaciju 4. energetske politike u skladu s rokovima datim u Mapi puta.

2.

PRIORITETI

USVAJANJE NECP-A I FINALIZACIJA ECP-A FEDERACIJE BiH DO KRAJA 2024. GODINE

BiH je i pored svojih kompleksnih okolnosti u roku dostavila finalni nacrt NECP-a. Isto su uspjele samo 4 EU zemlje! EU zemlje su radile ažuriranje postojećih NECP-ova, dok smo mi dokument radili ispočetka. BiH paralelno radi na izradi 3 strateška dokumenta, NECP-a i entitetskih energetske i klimatskih planova. Navedeno predstavlja vrlo izazovan i kompleksan zadatak za koji nemamo ni dovoljno vremena, ni sredstava, ni ljudskih kapaciteta. Prioritet je nastaviti s aktivnostima i usvojiti NECP i finalizirati ECP-ove do kraja 2024. godine, gdje je za Federaciju od ključnog značaja usvajanje Energetskog i klimatskog plana Federacije BiH sa definiranim minimalnim doprinosima Federacije BiH u ispunjenju ciljeva Bosne i Hercegovine, definiranih NECP-om.

IZRADA DUGOROČNIH STRATEGIJA U FEDERACIJI BiH

Uredba 2018/1999 o upravljanju energetske unijom i djelovanjem u području klime, pored izrade i usvajanja NECP-a, propisuje i donošenje Dugoročne energetske strategije koja je u skladu s općim klimatskim i energetske ciljevima EU. Dokument treba obuhvatiti period do 2050. godine i uključivati mjere za smanjenje emisija stakleničkih gasova, povećanje energetske efikasnosti i promovisanje korištenja obnovljivih izvora energije, pravedne tranzicije, mapiranje kritičnih mineralnih sirovina, geoloških rezervi...

Dugoročna strategija Federacije BiH je ključna za osiguranje dugoročne perspektive politike energetske sektora.

Federacija je pripremila Strategiju obnove zgrada FBiH do 2050. godine.

SISTEMSKO PROVOĐENJE STRATEGIJA OBNOVE ZGRADA

Najveći potrošač energije u Federaciji BiH je sektor zgradarstva. U proteklom periodu, uz podršku GIZ projekta DecES, pripremljeni su nacrt Programa obnove stambenih objekata (individualno i kolektivno stanovanje) u Federaciji BiH. U proces je bio uključen Fond za zaštitu okoliša. Programi su osmišljeni da prepoznaju uloge svih relevantnih

aktera i institucija, uključujući finansijske institucije. Oni predviđaju optimalne mehanizme finansiranja (budžeti, razne naknade, programi međunarodnih finansijskih institucija, programi komercijalnih banaka). **Plan je da se dokumenti usvoje čim strategije budu usvojene, kako bismo imali sveobuhvatan okvir za djelovanje u ovoj oblasti.**

USPJEŠNA I PRAVOVREMENA IMPLEMENTACIJA PRAVEDNE TRANZICIJE

Federalno ministarstvo energije, industrije i rudarstva (FMERI) je aktivno učestvovalo uz državno Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, uz tehničku pomoć Svjetske banke, u izradi nacrta Mape puta za pravednu tranziciju regija bogatih ugljem, čime je BiH postala prva zemlja u regionu koja je pripremila ovakav dokument.

Usvajanje Mape od strane Vijeća ministara BiH je prioritet Federacije BiH i FMERI je dalo pozitivno mišljenje na Nacrt Mape.

Na osnovu predmetne Mape, FMERI je zajedno sa JP Elektroprivreda BiH dd Sarajevo i RMU Banovići dd Banovići definiralo, uz tehničku podršku Svjetske banke, pilot područja gdje je planirana implementacija projekata u odabranim pilot područjima.

Vlada FBiH je iskazala interes za podizanje kredita u iznosu od cca 100 mil USD. Navedeno će pokriti 4 pilot područja: RMU Banovići i 3 rudnika u okviru koncerna EPBiH: Zenica, Kakanj i Kreka što je od iznimnog značaja i prioritet u radu Vlade Federacije BiH.

Pored toga, prioritet Federacije je restrukturiranje JP Elektroprivreda BiH dd Sarajevo, te rudnika uglja u federaciji BiH.

PRAVEDAN TRETMAN ENERGETSKOG SIROMAŠTVA

U NECP-u i Federalnom ECP-u, kao jedna od prioritarnih politika i mjera, prepoznata je važnost osiguranja adekvatnog tretmana energetske siromaštva u BiH (Zaštita ugroženih potrošača). U narednom periodu, neophodno je **izraditi Strategiju energetske siromaštva Federacije**

BiH koja će biti podloga za izradu državnog dokumenta. Cilj dokumenta je smanjenje nejednakosti, poboljšanje životnih uslova i poticanje privrednog rasta, paralelno s postizanjem klimatskih i energetske ciljeva FBiH kroz promociju obnovljivih izvora energije i smanjenjem ovisnosti o fosilnim gorivima.

USPOSTAVLJANJE ORGANIZOVANOG TRŽIŠTA

U oktobru 2023. godine uspostavljena je od strane MVTEO BiH, Radna grupa za nastavak rada na izradi i usaglašavanju Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prijenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini. Radnu grupu čine i predstavnici Federacije BiH.

Donošenje Zakona bi za BiH imalo višestruke koristi, a koje se prije svega ogledaju u ispunjavanju obveza iz Ugovora o uspostavi EnZ zatvaranjem tri slučaja (Slučaj ECS-5/17 (električna energija), Slučaj ECS-6/16 S (treći energetske paket) i Slučaj ECS-08/11S (prirodni gas), uspostavljanje organizovanog tržišta električne energije i plina (dan unaprijed i unutarodnevno tržište), uspostavljanje berze, NEMO-a, te mogućnost uvođenja ETS i traženja izuzeća od CBAM-a.

Ovo je i prioritet Federacije BiH.

TRAŽENJE IZUZEĆA OD PRIMJENE CBAM-A ZA SEKTOR ELEKTRIČNE ENERGIJE

Uredba (EU) 2023/956 mehanizma za prekogranično prilagođavanje ugljika (CBAM) predviđa samo jedno izuzeće, i to za sektor električne energije. BiH može dobiti vremenski ograničeno izuzeće (do 2030. godine) ukoliko zadovolji uslove date u Uredbi.

Usvajanje Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog plina, prenosu i tržištu električne energije u BiH je preduslov za traženje izuzeća od CBAM-a.

Federacija BiH, zbog svojih kompanija i uticaja CBAM mehanizma, snažno se zalaže za izuzeće od primjene CBAM mehanizma.

USPOSTAVA ODRŽIVIH MODELA FINANSIRANJA U FEDERACIJI BIH

U cilju implementacije NECP-a, preliminarne analize pokazuju da je potrebno **preko 13 milijardi KM** (13.430,88) gdje se na Federaciju BiH odnosi **7.526,98 milijardi KM**.

Jedan od glavnih alata za dekarbonizaciju je sistem za trgovanje emisijama. U samom NECP-u je iskazano opredjeljenje da se do 2026. godine u BiH uvede sistem po uzoru na Sistem za trgovanje emisijama EU (Emission Trading System – ETS).

Imajući u vidu da je u EU u maju 2023. godine na snagu stupila Uredba (EU) 2023/956 mehanizma za prekogranično

prilagođavanje ugljika (CBAM), MVTEO je uz podršku projekta EU4Energy pripremio Analizu uticaja CBAM-a i ETS na 6 odabranih sektora u BiH (čelik, željezo, cement, đubrivo, aluminij i električna energija). Podaci ove analize pokazuju da je električna energija najosjetljivija industrija u BiH na primjenu bilo kojeg CO2 poreza (CBAM ili ETS). Imajući u vidu efekat preliivanja koji električna energija može imati na druge industrije i domaćinstva kroz povećanje prodajne cijene na lokalnom tržištu, ekonomska stabilnost će biti glavna briga u narednih nekoliko godina.

Preliminarne analize pokazuju da je za BiH u ovoj početnoj fazi najbolje rješenje postepeno uvođenje ETS-a, paralelno s efektima CBAM-a. Važno je razgraničiti da se kroz CBAM oporezuje samo roba koja se izvozi, dok ETS oporezuje svu proizvedenu robu u zemlji. Analize pokazuju da bi BiH kroz CBAM mehanizam u EU budžet dala oko 1.3 milijarde KM, i godišnje izgubila oko 800 radnih mjesta. Potpunom primjenom ETS-a danas, bh. privreda bi prikupila, odnosno u domaći budžet dala oko 3 milijarde KM, sa rezultatom gubitka 1400 radnih mjesta godišnje. Procjene pokazuju da bi u početnoj fazi, kombinacijom CBAM-a i ETS-a u BiH ostajalo oko 290 miliona KM godišnje, a u EU otišlo oko 380 miliona KM. Na ovaj način iznosi prikupljeni putem ETS eliminisali bi potrošnju na CBAM i pomogli BiH da se nosi sa posljedicama CBAM-a.

Uspostava EU ETS na državnom nivou je jedan od ključnih prioriteta Federacije BiH gdje bi se novac prikupljen kroz ovaj mehanizam usmjerio na projekte obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti i pravedne tranzicije.

USPOSTAVLJANJE SISTEMA ZA TRGOVINU EMISIJAMA STAKLENIČKIH GASOVA (ETS) I MRV SISTEMA (MRV ZA NECP, ETS MRVA SISTEM ...)

MVTEO je u saradnji sa Sekretarijatom Energetske zajednice u proteklom periodu izradilo Prijedlog Mape puta za uvođenje šeme cijena ugljika i trgovine emisijama u BiH, koji je prihvatila Radna grupa za izradu NECP-a.

Jedan od osnovnih preduslova za uspostavu ETS-a u BiH je uspostava MRV sistema, što podrazumijeva transpoziciju i implementaciju Uredbe o upravljanju energetske unijom i djelovanjem u području klime (2018/1999), kao i tzv. MRV paketa (Uredba 2018/2066 o praćenju i izvještavanju o emisijama stakleničkih gasova (MRR) i Uredba (EU) 2018/2067 o verifikaciji podataka i o akreditaciji verifikatora (AVR)). Navedeno, pored uspostavljanja samog ETS sistema, podrazumijeva uspostavljanje sistema inventara i nadzora na nivou instalacije, definisanje operatera i nadležnog tijela, utvrđivanje metodologije za izračun emisija, obaveze izvještavanja, upravljanja podacima i kontrolu, propisivanje odredbi za verifikaciju izvještaja dostavljenih u skladu sa ETS direktivom i za akreditaciju i nadzor verifikatora, te imenovanje tijela za akreditaciju. MRV paket uspostavlja inventar i sistem praćenja na nivou instalacije. MRV paket treba implementirati kao preduslov za kasniji sistem trgovanja emisijskim dozvolama.

Odlukom Ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, u maju 2024. godine formirana je Radna grupa za uspostavljanje Sistema za trgovanje emisijama i Sistema za praćenje, izvještavanje i verifikaciju. Zadatak RG je izrada **Mape puta za uspostavljanje sistema EU ETS MRVA (Sistem praćenja, izvještavanja, verifikacije i akreditacije za Sistem trgovanja emisijama), za uspostavljanje ETS-a, za uspostavljanje MRV sistema za NECP** (potrebno za izradu Izvještaja o napretku u implementaciji NECP-a). Dokument će definisati nadležne institucije za uspostavu sistema i dati pregled potrebnih koraka za omogućavanje odvijanja procesa transpozicije propisa EU i provođenja sustava MRVA u BiH, budući da je riječ o neophodnom preduslovu za efikasno uspostavljanje ETS sistema u BiH. Nakon što RG izradi Mapu puta, planirano je njeno usvajanje na Vijeću ministara BiH do kraja 2024. godine.

U ovom procesu, prioritet Federacije BiH je da podrži rad navedene Radne grupe te da hitno donese neophodne zakone kako bi se mogao uspostaviti funkcionalan sistem EU ETS na državnom nivou.

OBAVEZNE REZERVE SIROVE NAFTI I/ILI NAFTNIH DERIVATA U FBiH I BiH

Bosna i Hercegovina na osnovu Ugovora o uspostavljanju Energetske zajednice, a u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, između ostalog, ima obavezu transponovanja Direktive 2009/119/EC o obavezi država članica da održavaju minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata. Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa formiralo je Radnu grupu za implementaciju pravila i propisa Direktive 2009/119/EZ koja se sastoji od predstavnika Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa i predstavnika FMERI. MER RS i Vlade BD BiH.

Krajnji rok za transpoziciju Direktive 2009/11/EC u domaće zakonodavstvo u skladu sa članom 1. Odluke Ministarskog vijeća 2012/03/MC-EnC od 18. decembra 2012. godine bio je 01. januar 2023. godine.

S obzirom na to da do sada nije usaglašen zajednički stav o modelu uspostavljanja obaveznih zaliha i načinu transponovanja Direktive 2009/119/EZ, u saradnji sa Projektom EU4 Energy se radi na implementaciji ove obaveze vezano za transpoziciju Direktive u Bosni i Hercegovini (BiH). Urađena je početna analiza i pripremljen koncept dokumenta. Za one ugovorne strane koje ne transponiraju Direktivu do kraja 2023. godine, Sekretarijat Energetske zajednice je najavio da će pokrenuti postupak za kršenje neispunjavanja obaveza po Ugovoru o uspostavljanju Energetske zajednice.

Federacija BiH ima uređeno tržište i zakonodavstvo na Federalnom nivou i prioritet Federacije je uspostavljanje mehanizma na državnom nivou koji će pokriti cijelu državu.

JUŽNA INTERKONEKCIJA

Projekat izgradnje gasovoda Južna interkonekcija BiH i Hrvatska, pravac Zagvozd – Posušje – Novi Travnik sa odvojkom za Mostar je Zaključkom Vlade Federacije BiH V. broj: 853/2017 od 15.06.2017. godine proglašen projektom od strateškog značaja za Federaciju BiH, a BH-Gas je zadužen da intenzivira i nastavi dalje aktivnosti na njegovoj realizaciji.

Nakon Zaključka V. broj: 1242/2018 od 25.10.2018. godine, Vlada Federacije BiH je Zaključkom V. broj 520/2019 od 20.06.2019. godine dala pozitivno mišljenje na prednacrt Međunarodnog Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Hrvatske o izgradnji projekta. Prednacrt Međunarodnog sporazuma je upućen Savjetu ministara BiH radi njegovog razmatranja i usaglašavanja.

Projekat Južne interkonekcije je zamišljen kao nastavak na Jadransko-jonski gasovod (IAP) i pružao bi mogućnost priključka na LNG terminal na ostrvu Krku u Hrvatskoj, te bi kao takav predstavljao prekogranične projekte relevantne za Bosnu i Hercegovinu. IAP projekat, kao planirani odvojak Transjadranskog gasovoda (TAP), predstavlja vrlo perspektivnu opciju gasifikacije Albanije, Crne Gore, Hrvatske te Bosne i Hercegovine (dominantno Federacije Bosne i Hercegovine). Navedeni prekogranični projekti bi omogućili za Bosnu i Hercegovinu pristup gasa iz više pravaca za zadovoljenje buduće potražnje te sigurnosti opskrbe. Razumijevanje opcija za diversifikaciju dobave izvora i pravaca gasa, te eventualna provedba takvih projekata, važna je u kontekstu pregovaračke pozicije i postizanja cjenovne konkurentnosti, kako za krajnje korisnike (kućanstva), tako i za industriju kojoj to može imati veliku ulogu u konkurentnosti.

Projekat Južne interkonekcije, pored povećanja sigurnosti snabdijevanja BiH prirodnim gasom također omogućava širenje tržišta prirodnog gasa u BiH i time njegovo značajnije učešće u ukupnom energetsom miksu Federacije BiH, te bi predstavljao diversifikaciju izvora snabdijevanja i diversifikaciju pravca snabdijevanja. Ovim gasovodom (preko potencijalnog IAP-a kao nastavkom na TAP i TANAP gasovode) bi se dopremao gas iz Azerbejdžana i time smanjila zavisnost od ruskog gasa.

Vijeće ministara BiH je pozvalo Vladu Federacije BiH da hitno predloži Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine zakonsko rješenje, a u cilju ubrzanja aktivnosti za realizaciju projekta "Južna interkonekcija Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske.

Prioritet Federacije je usvajanje predmetnog Zakona te potpisivanje Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o gasnoj ineterkonekciji od strane Vijeća ministara BiH.

PRIORITETI U ENERGETSKOM SEKTORU U FEDERACIJI BIH

U BiH na svim administrativnim nivoima, pa tako i u Federaciji BiH u toku je proces usklađivanja zakonodavstva u oblasti energije s pravnom stečevinom EU, integrisani razvoj energetske i klimatske politike, te provođenje dalje reforme sektora energije.

Zahtjevi EU u području energetske sektora su u najvećoj mjeri sadržani u odredbama Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

BiH je iskazala svoj jasan stav da prati trendove EU, ne samo kroz Ugovor, već i kroz ostale sporazume kao što je Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC), odnosno Pariški sporazum o klimatskim promjenama.

Više informacija o ovoj temi pronađite na:
bosnia-and-herzegovina.fes.de